

Odraz – Povrch ako hĺbka

Náš pohľad z exteriéru do interiéru neprejde skrz okno, lebo priestor medzi okenými rámami je upchatý. Napriek tomu okno nie je slepé. Týmto zásahom sa zabránilo priehľadu a vytvoril sa odraz ako v zrkadle. Odraz znamená zdvojenie priestoru, spätný pohľad. Vyplnením okna sa zamedzilo komunikácii interiéru s exteriérom. Interiér i exteriér zostáva oddelený, zrkadlením sa povrch zmenil na hĺbku.

Martin Jurík zaznamenáva prekážku v okne, pracuje so situáciou, keď **skrz** sa vracia ako **odraz**, keď pohľad **von** sa vracia **späť**. Späť do interiéru.

V prvej etape Jurík fotograficky zachytáva z exteriérovej strany fasády medziobločný priestor vyplnený izolačnou vatou. Tento plošný záznam prenáša z exteriéru do interiéru a tvorí základ pre priestorové objekty, akési "akváriá" naplnené netransparentnou poprekladanou minerálnou vatou. Z tohoto medzipriestoru vzniká nová vizuálna a významová kvalita. Minerálna vata vyplňa priestor, v ktorom vzniká socha limitovaná stenami akvária. Jedna časť týchto objektov je ponechaná ako definitívne dielo, s druhou časťou objektov Jurík experimentuje v sklárskej peci. Priestorové objekty pretavením strácajú svoj objem a priehľadnosť, stávajú sa plochou a získavajú reliefnosť.

Tento reverzibilný proces z objemu do plochy, z plochy do objemu a späť je predmetom skúmania. Jurík neinterpretuje ale experimentuje. Poskytuje viditeľnú formu, aby sme o téme mohli hovoriť. Viditeľné sa mení na vysloviteľné.

Pretavením okenného skla sme ho pripravili o jeho prirodzenú farbu, čírosť, o náš pohľad z okna do diaľky. Tieto stratené vlastnosti vizualizuje vo svojom objekte Patrícia Bačenková. *"Objekt je nástroj, vďaka ktorému je možné si priamejšie uvedomiť kde a v akej situácii sa nachádzame. V inštalácii figuruje divák – pozorovateľ, sklený objekt a priestor synagógy."*¹ Zatiaľ čo Juríkova inštalácia komunikuje s reálnymi oknami synagógy, Bačenkovej koncept inštalácie narába s jej symbolikou.

Solitérny objekt funguje ako mediátor, prostredník či sprostredkovateľ medzi nami a priestorom. Objekt pozostáva z tabúl skla, na ktorých je nanosená farebná vrstva. Uložením platní skla na seba Bačenková umocňuje princípy intenzity svetla. Farebnú škálu komprimuje a jednotlivé farby divák dešifruje vďaka optickým vlastnostiam matérie cez široké hrany skiel. Čitateľnosť je závislá od svetla, od nášho pohybu a postoja, od svetelného odrazu. *"Inštalácia je bod, kde sa znásobuje vzťah medzi divákom a hmotou."*² Priestor, ktorý vidíme v odraze prepojí náš pohľad s priestorom nad nami a ten sa odrazí do našej mysle. Preto prikladáme dôležitosť konkrétnemu miestu, jeho minulosti, symbolike a proporciám. *"Hmota – fasáda smeruje dole, zatiaľčo duša – komnata stúpa,"*³ hovorí Deleuze a pokračuje: *"Fasáda môže mať dvere a okná, je plná otvorov, otvor je iba miesto so subtilnejšou hmotou.(...) Hore a dole: k dokonalej zhode rozštiepenia alebo k vyriešeniu napätia dochádza rozdelením na dve podlažia, pričom obe podlažia sú z jedného a toho istého sveta."*⁴

Jeden a ten istý zámer je postrehnuteľný pri oboch autoroch. Obaja pracujú s obrazom, ktorý vzniká zrkadlením na ploche skla. Tento odraz je koncipovaný ako tvorba, nie ako reflexia. Obaja vyextrahovali viditeľnosti, svet nielen čítajú ale aj vidia.

Palo Macho, október 2022

¹ Patrícia Bačenková, *koncept výstavy v Synagóge Stupava*, 2021

² Patrícia Bačenková, *koncept výstavy v Synagóge Stupava*, 2021

³ Gilles Deleuze, *Záhyb*, Hermann&synové, Praha, 2014. str.51

⁴ Gilles Deleuze, *Záhyb*, Hermann&synové, Praha, 2014. str.63